

ירושלים, כ"א כסלו, תשפ"ה
22 דצמבר, 2024

פטור: 032422-2024

בדוא"ל: solomont@herzoglaw.co.il
hemo@herzoglaw.co.il

לכבוד

עו"ד טליה סולומון
עו"ד אלישבע חמו
הרצוג, פוקס נאמן, משרד עורכי דין

הנדון: החלטה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בין:

בנק ירושלים בע"מ
הפניקס חברה לביטוח בע"מ
הפניקס פנסיה וגמל בע"מ
שותפות אשראי לא סחיר – הפניקס עמיתים
תמר אריאל קפיטל בע"מ

הנני מתכבדת להעביר אליכם את החלטת הממונה על התחרות, לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית
התשמ"ח - 1988, בדבר מתן פטור מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר כובל שבין הצדדים בנדון.

בכבוד רב,

אנג'לה טרוראשווילי
מנהלת לשכת הממונה

ירושלים, כ"א כסלו תשפ"ה

22 דצמבר 2024

החלטה לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור להסדר כובל להסכם בין:

**בנק ירושלים בע"מ, הפניקס חברה לביטוח בע"מ, הפניקס פנסיה וגמל בע"מ, שותפות
אשראי לא סחיר - הפניקס עמיתים ותמר אריאל קפיטל בע"מ**

1. פתח דבר

לפניי בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988 (להלן החוק או חוק התחרות), להסדר בין בנק ירושלים בע"מ (להלן הבנק) לבין הפניקס חברה לביטוח בע"מ, הפניקס פנסיה וגמל בע"מ, שותפות אשראי לא סחיר - הפניקס עמיתים (להלן יחדיו הפניקס) ותמר אריאל קפיטל בע"מ (להלן תאגיד העזר).

במסגרת ההסדר הבנק הקים חברה חדשה - תאגיד העזר, אליה העביר את תיק האשראי הצרכני שלו, והפניקס השקיעה פיננסית בתאגיד העזר תמורת 19.99% ממניות תאגיד העזר. יצוין, כי ביום 13.1.2022 החלטתי לתת פטור מאישור הסדר כובל להסדר מושא הבקשה לתקופה של שלוש שנים (להלן החלטת הפטור הקודמת).¹ לקראת תום תקופת החלטת הפטור הקודמת, פנו הצדדים בבקשה דנא לקבלת פטור נוסף עבור ההסדר.

לאחר שבחנתי את ההסדר בין הצדדים ואת השפעתו על התחרות בשווקים הרלוונטיים ולאחר שהתייעצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר בין הצדדים אינו מגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה וכי אין בהסדר כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. נוכח האמור, מצאתי כי ההסדר ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק התחרות, בהתאם לנימוקים שיפורטו להלן.

¹ החלטה בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל בין בנק ירושלים בע"מ לבין הפניקס חברה לביטוח בע"מ, הפניקס פנסיה וגמל בע"מ ושותפות אשראי לא סחיר - הפניקס עמיתים (13.1.2022), רשות התחרות, 501727.

2. ההסדר והצדדים לו

הבנק הוא חברה ציבורית בשליטת יצוא חברה להשקעות בע"מ (כ-86.5%) – בנק מסחרי העוסק בין היתר, במתן אשראי לדיור; מתן אשראי צרכני; גיוס פיקדונות לזמן קצוב; פעילות בשוק ההון; ניהול חשבונות עו"ש; ומתן שירותי בנקאות לתושבי חוץ.

הפניקס היא קבוצת חברות בראשה חברת הפניקס פיננסים בע"מ (להלן הפניקס פיננסים), שהיא חברה ציבורית. הפניקס עוסקת (בעצמה ובאמצעות חברות בנות), בין היתר, בתחומי הביטוח לסיכונים שונים; תיווך במוצרי ביטוח באמצעות החזקה בסוכנויות ביטוח; מתן אשראי עסקי, מימון פרויקטים לבניה, אגרות חוב והלוואות לא סחירות; תחומי החיסכון לטווח ארוך – ובכלל זה, פוליסות ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל; מתן שירותים פיננסיים – ובכלל זה, ניהול נכסים פיננסיים, שיווק וניהול השקעות עבור לקוחות, חיתום וניהול קרנות נאמנות; וכן במתן הלוואות למבוטחי ועמיתי הפניקס כנגד כספי החיסכון שלהם.

לאחרונה החלה הפניקס פיננסים להיכנס לתחום האשראי הצרכני, באמצעות חברת בת בבעלותה המלאה – הפניקס אשראי צרכני בע"מ (להלן הפניקס אשראי צרכני); כאשר זו קיבלה רישיון לעסוק בתחום מהממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לפני כשנה, ובמהלך החודשים האחרונים החלה להציע ללקוחותיה הלוואות לכל מטרה ללא בטחונות בבסיסן.

כמו כן, הפניקס פיננסים מחזיקה ב-100% מהון המניות של חברת גמא ניהול וסליקה בע"מ (להלן גמא). גמא עוסקת, בין היתר, בתחומי הפעילות הבאים: מאגד סליקה, ניכיון שוברי כרטיסי חיוב, ניכיון שיקים, הלוואות ואשראי לעסקים, פקטורינג, ערבויות עסקיות והלוואות לפרטיים כנגד שעבוד נכסי נדל"ן. עיקר פעילותה של גמא הוא במגזר העסקי והיא אינה עוסקת במתן אשראי צרכני ללקוחות פרטיים.

3. עיקרו של ההסדר

ההסדר הוא הסדר להשקעה פיננסית, במסגרתו הבנק הקים את תאגיד העזר² והעביר אליו את כל תיק האשראי הצרכני של הבנק, וכן את כל הזכויות בנוגע לאשראי צרכני שהועמד על-ידי הבנק לאחר השלמת העסקה. זאת, למעט הבעלות המשפטית ביחס ל-5% מתיק האשראי, שנשארה בידי הבנק, כאשר הזכויות וההתחייבויות הכלכליות ביחס לאותם 5% הועברו אף הן לידי תאגיד העזר. הפניקס ביצעה השקעה פיננסית בתאגיד בתמורה להקצאת 19.99% ממניותיו.

הניהול השוטף, השיווק ותפעול התיק מתבצע על-ידי הבנק בלבד, זאת גם בהתחשב בדרישות הרגולטוריות הנגזרות מההגדרה של "תאגיד עזר".

ההסדר כולל הוראות שונות ותניות אי-תחרות החלות על הבנק בלבד. ההוראות השונות מפרטות פעולות מסוימות שהבנק מנוע מלבצע, בכלל זה, מגבלות על פעילות בתחום האשראי הצרכני שלא באמצעות תאגיד העזר; מגבלות על רכישת החזקות בתאגידים הפועלים בתחומים משיקים לזה של תאגיד העזר;³ מגבלות על רכישת תיקי אשראי שלא באמצעות תאגיד העזר; וכן תניות אי-תחרות המגבילה את הבנק בהיקף פעילות באשראי צרכני למשך שנתיים במקרה שהבנק יכפה על הפניקס למכור את אחזקותיה בתאגיד העזר (להלן תניות אי-התחרות).

הפניקס מצידה אינה מחויבת שלא להתחרות בתאגיד העזר. יצוין, כי בעבר כלל ההסכם הוראות שחלו על הפניקס במקרה שזו תעמיד תחרות לתאגיד העזר בתחום האשראי הצרכני, אך הוראות אלו נמחקו במסגרת תיקון ההסכם.

3.2 הניתוח התחרותי ונחיצות הכבילות

הניתוח התחרותי הרלוונטי להסדר ונחיצות כבילותיו פורטו בהרחבה במסגרת החלטת הפטור הקודמת, ועל כן יובאו הדברים בקצרה, תוך התייחסות בעיקר לשינויים שחלו מאז מתן ההחלטה.

ההסדר הוא הסדר השקעה פיננסית במסגרתו הבנק נהנה מהשקעה פיננסית שתאפשר את הרחבת פעילותו במתן אשראי צרכני ללקוחותיו (זאת בשים לב להיותו בנק קטן בעל הון עצמי מוגבל). מנגד, הפניקס נהנית מאפיק השקעה בתיק אשראי פעיל עם מערך תפעול מלא, לרבות הבטחת

² בהגדרת המונח בחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981.

³ תאגיד משיק הוגדר בהסכם כחברה אשר בין 10% ל-90% מפעילותה העסקית היא בתחום פעילות האשראי הצרכני.

הביצועים הפיננסים של תיק האשראי בדרכים שונות; כאשר באפשרותה להתחרות בתאגיד העזר, כפי שהחלה לאחרונה.

שוכנעתי כי תניות אי התחרות דרושות על מנת למנוע פגיעה בהפניקס נוכח השקעתה בתאגיד העזר ומטרתן לרכז את פעילות האשראי הצרכני של הבנק בתאגיד העזר, כדי שלא לרוקן מתוכן את ההשקעה. לפיכך, אין מדובר בהסדר שעיקרו הפחתת התחרות או מניעתה ואין בו בבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו – בכך מתקיימים תנאי סעיף 14(א)(2) לחוק.

אמנם מאז החלטת הפטור הקודמת, וכפי שהיה צפוי עוד במסגרתה, הפניקס החלה פעילות בתחום האשראי הצרכני. עם זאת, ההסדר אינו מעלה חששות תחרותיים.

נכון להיום, פעילותה של הפניקס בתחום האשראי הצרכני היא זניחה למדי, כאשר זו החלה פעילות בתחום בחודשים האחרונים כאמור; וגם חלקו של הבנק בתחום זניח. בצד זאת, בתחום האשראי הצרכני (ומבלי להידרש לניתוח מעמיק של אופי התחרות בתחום האשראי הצרכני) פועלים מספר שחקנים משמעותיים, ביניהם: הבנקים המסחריים האחרים, חברות כרטיסי החיוב וחברות אשראי חוץ בנקאיות נוספות.⁴

כמו כן, בין הצדדים קיימים אמנם יחסי תחרות בתחומים אחרים שאינם בליבת ההסדר, אך גם בהם נתחי השוק של הצדדים אינם משמעותיים.

לאור האמור לעיל, שוכנעתי כי ההסדר אינו מגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו. בכך מתקיימים תנאי סעיף 14(א)(1) לחוק התחרות. לשלמות התמונה יצוין, כי בהתאם לדין ודברים שקיימו הצדדים עימי, ההסדר בין הצדדים כולל מנגנון המסדיר את היפרדות הצדדים במידה שהפטור לא יחודש. מנגנון זה והתחייבות הצדדים לפעול לפיו הובאו לעיוני והפטור הנוכחי ניתן על סמך כך.

⁴ להרחבה על התחום ועל מפת התחרות בו ראו דוח רביעי של הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי (2023). זמין בקישור: https://www.gov.il/BlobFolder/unit/credit_market_committee/he/Vaadot_ahchud_CreditMarketCommittee-Report-4.pdf

3. סוף דבר

לאחר שנועצתי עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק התחרות ולהעניק את הפטור המבוקש לתקופה של 4 שנים. החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין לתחרות על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מהסדר הכובל עליו ניתן הפטור, בהתאם לסעיף 15(א) לחוק התחרות.

מיכל כהן

הממונה על התחרות